

La geografia de Manuel Sanchis Guarner

Ja el tenim aquí i va de bo. És el primer volum de l'esperada obra completa del filòleg i historiador i folklorista Manuel Sanchis Guarner (València, 1911 - 1981) i arriba pegant fort: amb una de les seves obres més emblemàtiques: *La ciutat de València*.

Ho raona Antoni Ferrando, que és el director de l'obra completa: aplegar tota la producció de Manuel Sanchis Guarner és "prou més que un reconeixement del seu llegat. No sols permetrà als investigadors d'avui un accés còmode a la major part de la seua obra, sinó que prestarà un magnífic servei als futurs investigadors, que tenen tot el dret a examinar i avaluar l'obra sanchisguarneriana sota noves perspectives i sense els nostres filtres. Car els futurs investigadors que s'interessen per la seua obra ja no podran comptar ni amb la memòria ni

L'editorial 3i4 acaba de publicar el primer tom de l'obra completa de Manuel Sanchis Guarner. Amb l'emblemàtica 'La ciutat de València' s'enceta l'apartat de geografia, història i art. Hi ha sis toms previstos: tota la producció del filòleg, finalment, a l'abast.

amb el record dels qui el coneguèrem i el tractàrem, i, si no ho féssim, trobarien a l'abast més literatura sobre Sanchis que no la seua pròpia paraula".

I més encara: aquesta recopilació "també és un servei cívic per als valencians d'avui. Car l'obra de Sanchis Guarner és fonamentalment una obra cívica, indescribable de la seua estima i el seu compromís per la llengua i la cultura valenciana en general. Fou un home que consagrà la major part de les seues energies al servei d'una causa noble: contribuir a la construcció d'un País Valencià democràtic i reconciliat amb la seua cultura".

El corpus del filòleg de València, amb tots els seus materials de caràcter científic i "els que van ser concebuts amb un propòsit d'alta divulgació", quedarà estructurat en sis toms (que, si convé, es podran dividir en diversos volums) que agruparan els textos temàticament (i que, internament, els organitzaran de manera cronològica): hi haurà, així doncs, el tom sobre "Geografia, història i art del País Valencià" (que és on s'inclou aquest primer volum que tot just s'ha presentat) i també el que porta per títol "La veu de la terra" (amb el conegut treball *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*, per exemple); el tercer serà "Pel país i per la llengua" (amb estudis sobre tradicions, cultura i llengua popular i lleialtat lingüística i on s'inclou *La llengua dels valencians*) i el quart, "Història de la llengua"; després hi haurà el tom dedicat als "Estudis d'història literària" i, finalment, tancaran el recorregut els "Estudis lingüístics". Tot plegat queda emmarcat dins la col·lecció "Biblioteca d'Estudis i Investigació", que ja compta amb l'edició de les obres completes de Miquel Batllori i de Robert Burns.

La ciutat i més enllà. "De la mateixa manera que cal començar la casa pels fonaments —expliquen des de 3i4—, així també la casa intel·lectual que és l'OC de Sanchis calia que començara amb la presentació del marc geogràfic i humà del País Valencià. No es pot estimar la llengua i la cultura d'un país si no se'l coneix prèviament." I vet aquí una magnífica manera —fins i tot imprescindible mane-

Les aportacions de don Manuel

Avaluar adequadament l'obra de Sanchis avui, com demà, ens exigeix situar-la en el context històric en què es va produir i comparar el que hi havia abans d'ell i el que ens ha deixat. Bastaran unes breus pinzellades per a fer un balanç sumari de les seues aportacions:

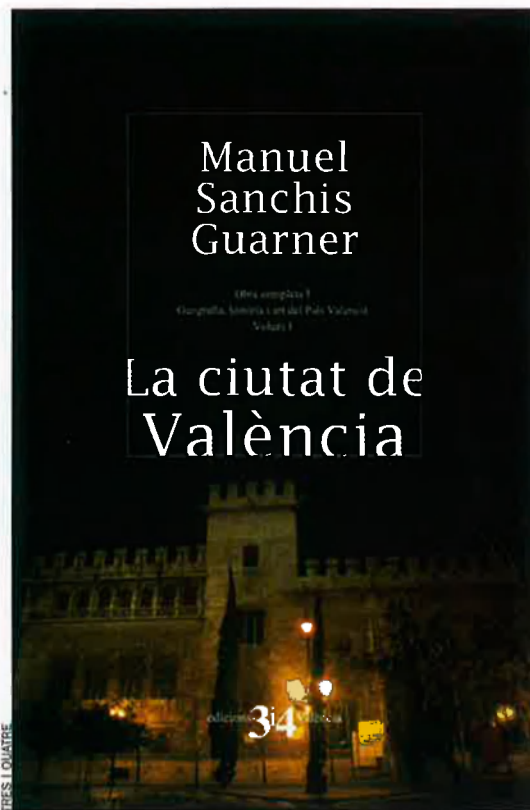
- rescatà l'estudi de la llengua de les especulacions dels aficionats i la convertí per primera vegada entre nosaltres [al País Valencià] en una ciència (amb la *Gramàtica valenciana*);
- sabé inserir la filologia en el marc general de la història de la cultura i, en conseqüència, va dotar els seus treballs d'un alt contingut humanístic (*Els valencians i la llengua autòctona durant els segles XVI, XVII i XVIII*);
- reeixí a alternar la recerca especialitzada i la divulgació de la ciència, sense caure mai en la manipulació ideològica d'aquesta (*La llengua dels valencians*);
- combinà l'estudi dels més diversos aspectes de la nostra cultura i un compromís constant amb les reivindicacions del nostre poble, bé des de les institucions, bé des de la societat civil (*Per una caracterització valenciana*);
- realitzà una considerable tasca de suplència en les disciplines humanístiques que podien contribuir a recuperar la nostra memòria històrica (*La ciutat de València*);
- guardà sempre un admirable equilibri entre la defensa de la unitat de la llengua catalana i la de la singularitat del valencià (*Informe sobre la llengua del País Valencià*);
- i g) per damunt de tot, sabé conjuminar ciència i didàctica en l'exposició dels seus treballs, desbordant sempre bonhomia i una extraordinària capacitat de diàleg.

Antoni Ferrando (extret de la presentació de l'Obra Completa, al primer volum)

ra— d'acostar-se a la realitat valenciana. A la de *La ciutat de València*, evidentment —que no debades aquest és l'explícit títol de l'obra—, però també a la del rerepaís —immediat i extens. “No debades hi ha l'expressió famosa i històrica de ‘ciutat i regne de València’: ací tenim una dualitat molt difícil de partir, que també queda reflectida, és clar, en aquest llibre: acaba essent una història del País Valencià.” Qui ens ho explica és Vicenç Rosselló, geògraf de reputada trajectòria i actualment professor emèrit de la Universitat de València, amic de Sanchis Guarnier (amb qui va coincidir a Palma i a València), que ha estat el curador d'aquest primer tom. Mentre parlem amb ell de la primera part, ja té sobre la taula del despatx les galerades de la segona: *Escrits sobre geografia, art i història*.

Vicenç Rosselló pondera el valor de *La ciutat de València*: “M'atreviria a dir que és la seua obra més important. On posà més esforç, on va organitzar més els materials... També hi marcà una línia ideològica: hi deixà ben clar el seu concepte de país, de llengua... Les seues idees polítiques són aquí.” En tot cas, continua Rosselló, “Sanchis no hi presumeix de ser cap historiador total, sinó que ho presenta com un assaig de síntesi. I no hem de perdre de vista que, en aquell temps, mobilitzar tot el material que ell va treballar per a aquesta obra no era gens fàcil”. És clar que, a més de les ganes i el talent imprescindibles, Sanchis Guarnier tenia a l'abast la biblioteca del seu oncle, el canonge Sanchis Sivera, “més nodrida aleshores, en temes històrico-geogràfics, que no la de la Universitat”.

I va saber aplegar-ho tot en aquesta síntesi d'història i cultura popular i urbanisme i literatura i art i política i etcètera (i indumentària: hi tenia una modera da obsessió): “Ell sabia qui parlava de què. Qui se'ls havia llegit els, diguem-ne, cronistes regnicoles? Ningú. Només Sanchis Guarnier. Ell sabia que Martí Grajales diu no sé què que serveix per a això, o que a la pàgina tal de Viciano hi ha un dibuix d'Onda que anirà perfecte per a explicar allò altre.” I ho va confegir tot en un conjunt amè, ben organitzat i amb intenció: “L'erudició combativa, però amable, del mestre Sanchis Guarnier —afirma Rosselló— es desplega en un to de vegades optimista, algunes altres crític, sempre constructiu. Allò que més li interessa és descobrir i explicar la iden-

'La ciutat de València', un text indispensable per a comprendre el batec de l'urbs I, de retruc, de tot el País Valencià, és una de les obres emblemàtiques del filòleg i historiador Manuel Sanchis Guarnier.

titat valenciana —geogràfica, històrica, artística— per tal de combatre la desinformació.” L'estudiós va ser, al capdavant i en definició del mateix Rosselló, “un eclèctic total al servei d'aquest país”.

No s'ha d'oblidar, en aquest sentit, el paper assumit —per ell, com per més representants de la seva generació i, probablement, també de la següent— de suplents, d'omplidors de buits, resolvents d'urgències: “S'havia de fer de tot, i Sanchis s'hi va posar”, apunta Vicenç Rosselló. I continua, acte seguit, aventurant hipòtesis amb somriure intencionat: sense aquelles circumstàncies concretíssimes que l'obligaven —per compromís i sentit de país— i “si haguera anat a soles o sota la direcció de mossèn Sanchis Sivera, ell hauria fet història de l'art”. Després d'una pausa, i amb una franca rialla, rebla el geògraf: “Encara que aquesta hipòtesi herètica imagine que als filòlegs no els acabarà d'agradar del tot...”.

Consciència. Convé recordar, finalment, en quines circumstàncies va veure la llum aquella primera edició de *La ciutat de València* que, l'any 1977, patrocinà el Cercle de Belles Arts i que s'esgotà en tot just quatre mesos. Perquè la publicació de l'obra que, passats trenta anys,

encara celebrem, va ser, en paraules de Vicenç Rosselló, fruit d'"un dels seus primers desenganys". És obvi que un treball com aquest no s'improvisa i que Manuel Sanchis Guarnier ja el devia tenir ben estructurat i avançat quan el va sorprendre el fet ominós. Aquest va ser, en tot cas, l'impuls que li faltava per a acabar-lo de dur endavant. Perquè, com escriu Antoni Ferrando, “l'obra fou la seua resposta a la negativa de l'Ajuntament de València a nomenar-lo cronista oficial de la ciutat, precisament pel seu compromís amb la normalització social del valencià i la seua defensa de les posicions científiques sobre la seua identitat filològica”. Tota una lliçó. Que esdevenia, sobretot, llegat de futur: ho escrivia Sanchis Guarnier mateix a la introducció d'aquella famosa primera edició: “El coneixement de la Geografia i la Història del propi país i la pròpia ciutat vitalitza els pobles, per tal com en ensenyar-los que són i que han estat, els ajuda a veure que poden ser, els infon la consciència de la pròpia personalitat i els dóna sentiment de seguretat en acarar-se amb les perspectives de l'esdevenidor. De fet, només la voluntat de futur col·lectiu fa que el passat tinga valor.”

Núria Cadenes